Nᴿᴿ 84

KURYER LITEWSKI

w Wilnie w Piątek dnia 13 Lipca v. s. 1823 Roku.

Wiadomości Krajowe.

Oto jest mowa JW. Ministra skarbu, Jenerała porucznika *Kankrina*, miana na zagajeniu Rady ustanowień kredytowych Państwa, d. 27 z. m., o którey wspomnieliśmy w poprzedzającym numerze Kuryera Litewskiego:

Mościwi Panowie! Wezwany ufnością Nayjaśnieyszego Monarchy do zarządzania skarbem, poczytałem sobie za głównieyszy obowiązek, zwrócić szczególną mą uwagę na nasze ustanowienia kredytowe.

Krótkość czasu nie pozwoliła mi jeszcze weyśdź we wszystkie szczegóły zamiarow i widokow systematu kredytowego, odnoszących się do dawnieyszych i teraźnieyszych działań. A tak, uznawszy nieprzyzwoitym dłużey odkładać posiedzenie Rady ustanowień kredytowych, powinienem na ten raz przestać na samem wystawieniu rysu spraw z roku przeszłego, które od tych ustanowień mają bydź wam teraz podane.

Lecz nim to nastąpi, pozwólcie mi, Mościwi Panowie, przed wami, jako pośrednikami, między publicznością i ich administracyą, zaświadczyć, iż dzielę z nimi przekonanie w tem, że ufność ustanowień kredytowych zależy jedynie od niezmienności głównych zasad i od świętości przyjętych od Rządu obowiązkow: zaczém stałość naszego kredytu, ostróżne jego użycie na dobro Państwa, i pospołu z niém zachowanie szczególnego dobra, zawsze będą pierwszą moją powinnością i jedynym celem mojego urzędowania.

Kommissya umorzenia długow.

Ze sprawy roku 1821, Radzie Ustanowień Kredytowych Państwa podaney, a przez nią przeyrzaney, wiadomo, że stan długow Państwa, wewnętrznych i zagranicznych, terminowych i bezterminowych, do 1 stycznia 1822 roku, był następujący:

Dług hollenderski rozciągał się do 95,600,000 guldenow.

Z których na Rossyą przypada 48,600,000 guldenow.

Długi wewnętrzne terminowe wynosiły:

Srebrem 3,868 080 rubli.
Assygn. 40,605,904 rubli.

Długi bezterminowe, przynoszące 6 procentow nieustającego dochodu:

Złotem 20,620 rubli.
Srebr. 9 220,912 rubli $93\frac{1}{2}$ kop.
Ass. 234,736,571 rubli.

Długi bezterminowe przynoszące 5 procent. nieustającego dochodu sr. 39 298,300 r.

W biegu roku 1822 opłacono na rachunek długow terminowych 1,000,000 guldenow (w tey liczbie ze strony Rossyi 500,000 guldenow.)

Srebrem 4,080 rubli.
Assygn. 6.100,150 rubli. 66 k.

Wykupiono długow bezterminowych sześcio-procentowych srebrem 239,000 rubli.
assygn. 7,608,260 rubli.
i pięcio procentowych srebr. 1,042,100 rubli.

Przez tę opłatę terminowych i wykup bezterminowych długow, te i owe zmnieyszyły się w odpowiedniey do tego proporcyi, a mianowicie:

Dług holenderski do 94,600,000 guldenow, z których na część Rossyi 48,100,000 guldenow.

Długi terminowe srebr. 3,364,000 rubli.
assyg. 34,505,753 rubli.

Długi bezterminowe sześcio-procentowe:

Srebrem do 8,981,912 rubli $93\frac{1}{2}$ kop.
Assygn. do 227,128,311 rubli.

Długi w złocie, których nie wykupowano, zostają w dawnieyszey ilości, 20,620 rubli.

Długi zaś przynoszące pięć procentow nieustającego dochodu srebrem do 38.256.200 rubli.

Lecz tymczasem w roku 1822, po wyświeconych niektórych z pozostałych dawnieyszych długow wewnętrznych, t. j. zaciągnionych do 1816 r., wydane od Kommissyi bilety bezterminowe z dochodem nieustającym po 6 od sta na summy następujące:

sr. 33,500 r.
ass. 817,400 r.

Oprócz tego za szczególnym Naywyższym Ukazem zapisano do xięgi długow Państwa z dochodem nieustającym po 5 od sta sr. 106.000 rubli.

W biegu zeszłego roku Kaznaczeystwo Państwa pożyczyło u Departamentu udziałow, 13 milionow rubli assygn., na opędzenie nadzwyczaynych w roku tym wydatkow. Ale na opłatę tey pożyczki assygnowana oddzielna summa z Kaznaczeystwa Państwa, niezależnie od 60 milionow, Manifestem 1817 roku dnia 16 kwietnia przeznaczonych, na opłatę długow i umorzenie assygnat.

Druga pożyczka, którą Rząd uznał potrzebną w 1822 r. otworzoną została w Londynie, przez pośrednictwo N. M. Rotschilda, wynosi 43 milion. rubli. Z liczby ich na osnowie Naywyższego Imiennego Ukazu zapisano w roku zeszłym do xięgi Państwa 23,000,160 rubli z opłatą pięciu procentow. Sprawa z tey pożyczki nie pierwiey może bydź przedstawioną, aż w następnych, po jey dopełnieniu, latach.

Tym sposobem długi państwa do 1 stycznia 1823 roku są:

Dług hollenderski 48,100,000 guldenow.

Długi terminowe:

Srebrem 3 364,000 rubli.
Assygn. 34,505,753 —

Bezterminowe, przynoszące po 6 procentow nieustającego dochodu:

Złotem 20.620 rubli.
Srebrem 9,015,412 —
Assygn. 240,945,711 —

Także bezterminowe, od których płaci się po 5 procentow nieustającego dochodu sr. 61,362,360 rubli.

W tym roku zostaje do zmnieyszenia massy assygnacyy z summ roku 1822, na ten cel, ustawą Kommissyi przeznaczonych, 32,402,715 rubli.

Przeglądając i sprawdzając rachunki Kommissyi, Mościwi Panowie, przekonacie się, że opłata kapitału i procentow długow Państwa, pomimo nowego ich powiększenia się, dostatecznie jest zabezpieczona, i że Kommissya w powszechności w działaniach swych trzymała się przepisanych sobie prawideł. (*Dokończenie nastąpi*).

Rządzący Senat na Powszechnem Zebraniu Sankt-petersburskich Departamentow słuchali: *naprzód*, wniesioney przez Ministra sprawiedliwości, Pana Jenerała Piechoty i Kawalera Xiążęcia Dy-

mitra Iwanowicza *Łobanowa-Rostowskiego*, dla należytego wykonania, kopii, NAYWYŻEY potwierdzoney Opinii Rady Państwa, w rzeczy następującey: „Rada Państwa na departamencie praw i na Powszechnem Zebraniu rozważane: 1) Przedstawienie Ministra Skarbu, względem wszystkich różniących się wyroków w sprawach o majątki po wygasłych familijach; 2) Przełożenie Powszechnego Zebrania departamentów sankt-petersburskich Rządzącego Senatu, o sukcessyi rodziców po dzieciach; i 3) Uzyskana w tych przedmiotach opinija Kommisyi układania praw. Komissya układania praw z powodu dwóch, ze spraw tych wynikłych pytań: 1) azali dobrze nabyty majątek, pozostały po zmarłym bezpotomnie, można uważać za majątek po wygasłey familii, za życia krewnych po matce? i 2) Czy następują rodzice po swych dzieciach? *Sądziła: co do pierwszego*, iż jak każda osoba należy do dwóch domow, t. j. do domu oyca i do domu matki; przeto dobrze nabyty majątek nie może wyłącznie do jednego należeć domu, ale do obudwu: następnie nabytego nie można nazwać majątkiem po wygasłey familii, dopóki są krewni ze strony matki; a *co do drugiego*, iż postanowienie, oddalające rodziców od następstwa po dzieciach, nie stosuje się zgoła do obecnego czasu; i dla tego zgodnie z większością głosów Powszechnego Zebrania Senatu, w sprawie Ugrjumowey i Pisiszczewey, nieodbicie należy, ażeby naprzyszłość, do przeyrzenia nowego projektu Xięgi Cywilney, uważane było za prawo, powracać rodzicom po ich dzieciach, zmarłych bezpotomnie, te majątki, które rodzice ich za życia im dali; a dobrze nabyty majątek oddawać rodzicom na przeżycie, z tem jednak zastrzeżeniem, iżby oni przez cały czas władania nie mogli go ani przedać, ani zastawiać, ani innym sposobem wybywać. Rada Państwa, przeyrzawszy te sprawy, i wniosek w nich Kommissyi układania praw, *przez opiniją postanawia: naprzód*, iż dobrze nabyty majątek należy uważać za majątek po wygasłey familii, kiedy z tego domu, do którego zmarły należy po oycu, nie pozostało żadney osoby, tak w prostey wdół idącey, jak i w pobocznych linijach; i *powtóre*, iż chociaż nie ma wyraźnego prawa, względem prawa następstwa w linii w górę idącey, i nabyty majątek zawsze oddaje się domowi, a nie rodzicóm zmarłego; jednakże w przypadku, kiedy majątek nie jest nabyty, ale rodowy, oddany synowi lub córce przez rodziców za życia tych ostatnich, i mogący się uważać za dar od nich dzieciom, i gdy nadto po zmarłym synie lub córce nie pozostało dzieci, lecz tylko sukcessorowie w pobocznych linijach: wtedy majątek ten nie z kolei następstwa, ale jako dar, powinien bydź powrócony rodzicóm, od których był otrzymany. Na skutek czego, Rada Państwa uznaje zdanie Rządzącego Senatu z prawidłami zgodnem." Na autentyku Opinii własną JEGO CESARSKIEY Mości ręką napisano tak: „*Ma bydź podług tego*" Carskie Sioło 18 marca 1823 roku. *I powtóre, sprawkę*, iż do tego Powszechnego Zebrania Rządzącego Senatu przesłane zostały dla sądzenia, z Powszechnego Zebrania Moskiewskich Departamentow Senatu, sprawa obywatelek Ugrjumowey z Pisiszczewą, a z 2go Departamentu doniesienie byłego Kollegium *Wotczynnego* w sprawie podporucznika Stefana Muranowa z podporucznikiem Stefanem Czumaszewym, które zawierały w sobie pytanie? po zmarłych bezpotomnie dzieciach, komu oddawać majątek, oycu czyli rodowi? W rozwiązaniu tego pytania, to Powszechne Zebranie Rządzącego Senatu większością głosow postanowiło: ponieważ w prawach nie ma ustawy na to, iżby majątki, pozostałe po zmarłych bezpotomnie, wracać po linii w górę idącey do rodziców; a w artykułach nowych ukazow (nowoukaznych) 1814 i 1815 rozkazano: majątki nieruchome oddawać po oycu dzieciom synów, dzieciom ich i wnukom; kiedy synów nie ma, córkom, ich dzieciom i wnukom; jeżeli zaś córek i potomstwa ich nie ma, braciom rodzonym, ich dzieciom i wnukom; jeżeli i braci rodzonych z ich potomstwem nie będzie, wtedy oddawać familii tym, kto komu bliższy. A jako oycowie i matki z prawa przyrodzonego są naybliższymi od wszystkich innych dzieciom swym krewnych: tedy podług myśli tych praw, nie są oni oddaleni od prawa brać w spadku pozostałe po zmarłych bezpotomnie synach i córkach majątki; i dla tego majątki, po zmarłych bezdzietnie synie lub córce pozostałe, które oni wzięli od oyca lub od matki, powracać prawem zupełnego i prawnego następstwa do oyca i do matki, każdemu to, co od kogo zmarłym dano było; majątki zaś dobrze nabyte przez zmarłe bezpotomnie dzieci, oddawać w dożywotnie władanie oycu i matce spólnie, jeżeli oboje żyć będą; z tym atoli warunkiem, iżby oni w czasie takiego dożywotniego władania, przedać, zastawić i innym sposobem przewieśdź nigdzie nie mogli. Jakowego postanowienia Rządzący Senat, do skutku nie przywodząc, upraszał o NAYWYŻSZY JEGO CESARSKIEY MOŚCI na to Ukaz. Rozkazali: względem należytego wykonania NAYWYŻEY konfirmowaney Opinii Rady Państwa i uznanego przez nią za zgodne z prawami postanowienia Rządzącego Senatu, posłać do Izb Cywilnych, Sybirskich sądów gubernialnych, Władz gubernialnych i do Woyskowey Kancellaryi Woyska dońskiego Ukazy, również przez Ukazy dać wiedzieć Rządom gubernialnym i wszystkim innym Urzędom, również, PP. Ministrom, Kontrolerowi Państwa, Wojennym Jenerał Gubernatorom, Wojennym Gubernatorom zarządzającym i cywilnemi sprawami, Jenerał Gubernatorom, Gubernatorom Cywilnym i Naczelnikom miast; a do Departamentów Rządzącego Senatu i do Powszechnego Zebrania Moskiewskich Departamentow, również i do Nayświętszego Rządzącego Synodu przesłać uwiadomienia. Dnia 14 czerwca 1823 roku.

Cesarskie Towarzystwo gospodarstwa wieyskiego w Moskwie, na powszechnem swem zebraniu, d. 8 maja r. t., obrało czynnym swym członkiem P. *Oczapowskiego*, professora gospodarstwa wieyskiego w uniwersytecie wileńskim, i zwyczayny mu patent, przy piśmie urzędowem pod dniem 7 czerwca przysłało.

W dalszym ciągnieniu loteryi na cztery majątki nieruchome, leżące w gubernijach niżehorodzkiey, orłowskiey i tulskiey, i nadto na summę 1,322,000 rubli assygnacyami, wyszły numera następujące, z przypadającemi na nie wygranemi:

Dnia 30 czerwca.

Ner 146.226 wygrał 50 r. i 5.000 r. premium.
Ner 78.588 wygrał . . . . 1.000 rubli.
Nra. 28 419; i 162.816. . . . po 500 rubli.
Nra 93 022; 94.599; 98 431; 109 433; 124 832; 124.905; 152.530 i 162.411 wygrały po 200 rubli.
Nra 4 340; 11.264; 15.210; 39 685; 43.917; 45.821; 61.124; 68.884; 68 885; 86 276; 87.090; 87.297; 105.948; 112.102; 128 381; 129 006; 150 479; 155.412; 159 579; 166.499 i 169 711 po 100 rubli.
Nra 9 636; 13 904; 21 415; 34 480; 36 317; 45.799; 50 860; 58.480; 78 153; 78 256; 81.026; 81.778; 89 889; 90.754; 99 988; 107.435; 112 9 8; 119 636; 122.423; 127 734; 130.215; 137.613; 148.741; 154.551 i 159.592 po 75 rubli.
Nra 455; 32.720; 53.493; 148.182; 47.100; 140.312; 3 662; 46.813; 9.378; 110 283; 105 900; 51.686; 31 439; 157.825; 32.735; 60 131; 73 892; 96.323; 40.079; 32.243; 55.714; 149 964; 8.294; 92 558; 74.113; 33.467; 25.364; 45 814; 20.739; 114.499; 111.395; 115 383; 14.652; 42 817; 94 035; 150.263; 87.064; 144 077; 161.213; 126 483; 36.006; 131.037 111 583; 142 895; 50.071; 107.315; 109 309; 54.068; 130.322; 5 115; 82.042; 75 605; 149.650; 112 533; 46 771; 42.990; 71 911; 166.689; 13 468; 4 558, 82 530; 56.109; 120 738; 84.092; 48 853; 145 477; 6 581; 127 555; 155.107; 157.066; 28 253; 144.096; 154.395; 27.848; 44 597; 52 414; 57.738; 16 859; 51 682; 83 878; 65 094; 152.098; 17.687; 14 639; 54.171; 8.230; 49 121; 24.066. 120 8 9; 112 681; 158 143; 37 784; 125 625; 57 557; 64.903; 12.262; 106.492; 119.917; 88.333; 114.955; 155.154; 148.989; 6.322; 121.015; 11.135;

160 997; 147.734; 104.664; 145.080; 121.288; 125.117; 55.119; 55 445; 42.163; 85.459; 132 973; 111.365; 124 152; 113.843; 9 089; 99.071; 7.507; 114 560; 114.420; 137 818; 157 983; 122.851; 42 132; 55 593; 114.333; 59 960; 98 556; 113 980; 158 887; 12 568; 49 490; 45 286; 145 393; 124 555; 63.053; 31.967; 10.504; 105.867; 55.171; 107.967; 28.386; 59 142; 103.494; 60 321; 68 787; 90 401; 72 037; 113 886; 49.872; 25 353; 86.104; 106 279; 66 844; 107.814; 113 800; 163 720; 155.848; 89 750; 35.641; 152 215; 108.206; 106.541; 58.851; 117 727; 27.457; 151.360; 146.468; 111.507; 124 585; 163 852; 52 636; 167.146; 82.210; 42.541; 426; 7.356 i 61.782 po 50 rubli.

F R A N C Y A.

Paryż dnia 3 lipca.

(z *Gazety Warszawskiey.*)

Przez ciąg niebytności marszałka *Lauriston*, który wyjechał do *Bajonny*, Vice-Hrabia *Sononnes*, referendarz, objął tymczasowie urząd ministra domu królewskiego.

Dnia 4. W biuletynie woyskowym Hrabiego *Guilleminot*, majora jeneralnego, pisanym z *Madrytu*. d. 27 czerwca, wyrażono: „W skutku świetney bitwy, którą przednia straż Hrabiego *Bourmont* stoczyła d. 19 czerwca pod *San Lucar la Mayor*, brygada dragonii jenerała Vice-Hrabiego *Saint Mars*, ścigała dzielnie dnia 20 nieprzyjaciela ku *Huebla* i *San Juan del-Porto*, gdzie miał wsieść na statki. W pochodzie tym zabraliśmy wielu pozostałych żołnierzy konstytucyynych i wozów ze sprzętami woyskowemi; mieszkańcy wychodzili wszędzie z radością na spotkanie woyska naszego. Dnia 21 część tey brygady, wysłana w pogoń za jazdą nieprzyjacielską, ciągnącą przez *Trigueros*, nie mogła jey doścignąć, równie jak piechoty, która wsiadła na statki w *Huebla*. Półkownik *d'Hautefeuille* ruszył z oddziałem 200 dragonii do *San-Juan del-Porto*, dokąd się cała artylerya nieprzyjacielska udała, i stanął w chwili, kiedy wsiadała na statki. Woysko, przeznaczone do jey zasłonienia, skoczyło natychmiast na statki; zabraliśmy więc 11 dział różnego kalibru, mnóstwo wozów z prochem, i 4 kuźnie polowe. Okręty, na których już były działa i lawety, chciały się oddalić od brzegu; lecz oficer dragonii umiał tak zręcznie strzelać z działa naprędce ustawionego i haubicy, iż nieprzyjaciel musiał sprowadzić na powrót 9 dział, znaydujących się już na statku, i oddać je. Jenerał *Lopez-Bannos*, którego woysko ani na chwilę nie oparło się przedniey naszey straży, wsiadł sam śpiesznie na okręt."

Hrabia *Molitor* donosi Xiążęciu *Angouléme*, iż marszałek polny hiszpański *Roman Chambo*, zostawił w *Tortozie* dowodcę rojalistow *El Royo*, zajął *Vinacos*, zkąd posunął się ku *Peniscola*, i dziel nie uderzywszy, bagnetem odparł nieprzyjaciela od miasta, które natychmiast zamknął.

Osada w *Lerida* uczyniła d. 17 czerwca wycieczkę z 1300 piechoty 100 jazdy i 2 działami, i uderzyła na dowódcę rojalistów *Santos Ladron*, ktory uważa tę twierdzę i razem trzyma *Monzon* w zamknięciu. Oddział ten atoli, poniosłszy znaczną stratę w zabitych i ranionych i zostawiwszy działa, wrócił w naywiększym nieładzie do *Lerida*.

Według prywatnych doniesień z *Kadyxu*, musiano tam wyprowadzić działa z główney bateryi szańców rozciągających się ku morzu; lękano się bowiem, aby wstrząśnienie podczas wystrzałów nie obaliło murów i przyległych domów.

Jenerał *Wilson* odebrawszy list, pisany do niego przez jenerała *Pamplona*, wsiadł zaraz na okręt i przybył już do Anglii.

Kardynał *Justiniani*, Nuncyusz papiezki, który z *Madrytu* udał się do *Bordeaux*, otrzymał od Oyca świętego zalecenie, aby piastował swóy urząd przy Rejencyi w *Madrycie*. — Dnia 1 b. m. przybył tu z *Madrytu* goniec, i przywiozł list wierzytelny Xiążęciu *San Carlos*, jako posłowi królewskiey Rejencyi hiszpańskiey przy dworze francuzkim.

Jeden z tuteyszych dzienników ministeryalnych doniosł wczora, iż Margrabia *Lauriston* pojedzie do *Madrytu*, i obeymie naczelne dowództwo woyska na mieyscu Xięcia *Angouléme*, który wróci do *Paryża*; lecz w kilka godzin potém rozeszła się na giełdzie tuteyszey pogłoska, iż Xiążę *Angouléme* wyjechał z *Madrytu* dla dowodzenia osobiście korpusem, który ciągnie do *Kadyxu*.

Wychodząca w *Tuluzie* gazeta twierdzi, iż kompania angielska podjęła się dać pożyczkę 40 milionów realow, którą stany hiszpańskie uchwaliły.

Donoszą z *Perpignan*, iż brygantyna angielska wysadziła d. 15 b. m. w *Barcellonie* byłego ministra hiszpańskiego *San Miguel*, który tam obeymie dowództwo woyska.

Gazeta *Korrespondent Warszawski* donosi z *Paryża* pod d. 2 lipca: Nasze stosunki dyplomatyczne z Portugalią są zupełnie przywrócone. Pan *Lesseps*, który nie pełnił obowiązków sprawującego interessa, lecz w *Lisbonie* pozostał, jako konsul, wezwany był notą urzędową, jenerała *Pamplona*, aby przybrał nanowo swóy tytuł poselski Pan *Lesseps* uczynił zadosyć temu wezwaniu i d. 5 czerwca jako w dzień powrótu Króla do *Lisbony*, kazał przywrócić herb Francyi na swojém mieszkaniu. Lud lisboński okazał ztąd niezmierną radość i przez cały dzień wołał pod oknami Pana *Lesseps*: Niech żyje Król francuzki! Niech żyje Xiąże *Angouleme!* Niech żyją francuzi! Margrabia *Marialva*, znaydujący się teraz w *Paryżu*, otrzymał rozkaz, aby rząd nasz zawiadomił o wypadkach zaszłych w Portugalii. Sądzą, iż będzie posłem przy dworze francuzkim.

Tuluza dnia 26 czerwca.

(z *teyże gazety*)

Dziś wyszło ztąd 200 wetenarów na granicę departamentu *Arriege*. Wczora otworzono uroczyście szkołę, założoną przy tuteyszym łazarecie woyskowym.

Bajonna dnia 25 czerwca.

(z *teyże gazety.*)

Martinez de la Rosa, *Galery* i *Moscoso*, którzy wszyscy trzey byli ministrami sekretarzami stanu w *Madrycie* przed d. 7 lipca, otrzymali rozkaz wyjechania ze stolicy królestwa hiszpańskiego; pierwszy z nich przybył tu wczora.

List z *Girony* pod d. 25 b. m. donosi, iż *Mina* udał się do *Lerida*. Marszałek *Moncey*, otrzymawszy spodziewany posiłek, ruszy z całym korpusem ku *Barcellonie*, którą ma zająć d. 6 lub 7 lipca.

P O R T U G A L I A.

Lisbona dnia 6 czerwca.

(z *Gazety Warszawskiey.*)

Oglądamy już nareście w murach naszych Monarchę i jego rodzinę. Przywrócenie Monarchii odbyło się bez przelewu krwi, a nawet prawie bez żadney przeszkody. W dniach 31 maja, 1, 2 i 3 czerwca umawiano się tylko pomiędzy władzami woyskowemi a cywilnemi. Dnia 2 municypalność wysłała do Króla deputacyą, prosząc go, azeby powrócił do stolicy. Król, przypomniawszy deputacyi odezwę swoję z d. 30 maja, rozkazał im użyć surowych środków przeciw tym wszystkim, ktorzy odezwę tę z murów pozdzierali. Stany zgromadziły się d. 2; przesłano im prośbę, podaną od municypalności, względem powrótu królewskiego do stolicy; pocém deputowani ułożyli i podpisali następujące oświadczenie:

„Reprezentanci narodu portugalskiego, pozbawieni będąc władzy wykonawczey do spełnienia swych ustaw, i opuszczeni przez siłę zbroyną, oświadczają, iż nie mogą teraz pełnić tych powinności, jakie im obowiązek wskazuje, a ponieważ przez dalsze odbywanie posiedzeń naród mógłby bydź narażony na poniżenie w osobach swoich deputowanych, a to bez żadnego dobra publicznego, zawieszają swe posiedzenia, dopóki deputacya, mająca w zastępstwie odbywać ciągle swoje posiedzenia, lub prezes stanów, nie uzna potrzeby zwołania wszystkich. Oświadczają się stany przytém, przeciwko wszelkim zmianom i naruszeniom konstytucyi z roku 1812."

Nazajutrz po wydaném tém oświadczeniu, ogłoszono, i przybito po rogach następującą nową odezwę królewską:

„Portugalczykowie! Zamiast konstytucyi wspierającey Monarchią, zamiast reprezentantów obranych przez was samych, widzieliście zbiór zasad, pokrywających niecne widoki i dążące do wywrócenia narodu portugalskiego wraz z panującą jego rodziną; widzieliście reprezentantów mianowanych wszystkich prawie przez intrygi i uwodzenia. Cnotliwi obywatele jęczą pod ciężarem stronnictw, wierność Monarsze uważana ciągle była za zbrodnią, a to stosownie do systematu i zasad rozwiniętych ze śmiałością przez ludzi przewrótnych lub zapalonych. Podobne dzieło długo nie mogło istnieć, doświadczenie tego dowiodło, a jeżeli sprawcy jego wbrew waszym życzeniom zdołali się przez czas niejaki utrzymywać, było to tylko skutkiem przyrzeczeń, które podług powziętych zasad spełnionemi bydź nie mogły. Uyrzawszy swe błędy, sami się rozpierzchnęli tymże sposobem co i zebrali. Mając zawsze na celu dobro narodu, postanowiłem zachować godność Królewską, wznosząc nanowo Monarchią, która ma bydź zasadą a nie igrzyskiem ustaw. Wierność portugalska okazała się w tych nawet, którzy sprowadzili tyle złego: w większey bowiem części poznali swoje błędy.

„Portugalczykowie! Król wasz, wolny na tronie swych przodków, przynieść wam chce szczęście; zamyśla on nadać wam ustawę ogołoconą z zasad niezgadzających się podług doświadczenia ze spokoynym bytem narodu. Wasz Król nie wprzód się nazwie szczęśliwym, dopóki nie uyrzy połączonych wszystkich portugalczyków. Puszcza on w niepamięć całą przeszłość, wymagając wierności w postępowaniu przyszłém.“

Odezwa ta królewska napełniła wszystkich radością. W d. 4 odbywały się przygotowania na przyjęcie do stolicy Monarchy i jego rodziny, które nastąpiło d. 5, jako w oktawę uroczystości Bożego Ciała.

Trudném byłoby opisać radość towarzyszącą Królowi w powrócie jego do stolicy. Wszyscy prawie mieszkańcy wyszli na jego spotkanie. Pomieszane okrzyki ludu i woyska rozlegały się bezprzestannie. Odśpiewano w kościele katedralnym *Te Deum*, w przytomności Króla, Infanta *Don Michała* i Xiężniczek. Przytomne oraz temu były władze municypalne, rada stanu i ministrowie. Miasto było przez całą noc oświecone. Spokoyność panuje zupełna.

Lisbona dnia 12 czerwca.

(*z Korrespondenta Warszawskiego.*)

Dnia 4 Infant *Don Miguel* wróciwszy z *Villa-Franca* obiadował ze swym oycem. Po nader tkliwem spotkaniu się, oyciec mianował go naczelnym wodzem swojego woyska. Dnia tegoż wieczorem pakiebot angielski wypłynął do Anglii z 17 stronnikami konstytucyi.

Jenerał *Bernardo de Silveira*, krewny *Amarantego*, mianowany został dowódcą woyska w stolicy.

Dnia 7 złożono ze stopni jenerała *Rego* i jego towarzysza *Maragnan* (*), jenerał, porucznik *d' Avillez* mianowany dowódcą woyska uchwałą stanów z dnia 28 maja dostał uwolnienie ze służby i rozkaz udania się do swoich dóbr.

Dnia 8. Gazeta lisbońska umieściła dzisia następującą królewską ustawę.

„Krytyczne i nieszczęśliwe okoliczności, które mię zmusiły do podpisania mimowolnego ustawy z d. 4 grudnia r. z., gdy już ustały, cofam; oświadczam, iż ma bydź uważaną za niebyłą, i rozkazuję, aby Królowa, moja ukochana i dostoyna małżonka, przywróconą została do wszystkich praw i zajęła w królewskim pałacu moim mieysce, przynależne sobie. Minister sekretarz stanu do interessów zagranicznych dopełni tę naszę wolą.“

W Pałacu *Villa-Franca* d. 2 czerwca 1823 *Jan VI.*

Z ustawą tą posłany był do matki Infant *Don Miguel.* Królowa przeczytawszy ją, wróciła do pałacu *Ramalhao*, gdzie minister spraw wewnętrznych rozkazów jey oczekuje.

(*) Pierwszy dowodził wyprawą przeciw *Amarantemu* i wyparł go z granic kraju do Hiszpanii, drugi dwóma dywizyami w północnych prowincyach.

A n g l i a.

Londyn dnia 4 lipca.

(*z Gazety Warszawskiey.*)

Z 84 posiedzeń, które teraźnieyszy parlament odprawił, 49 było wyłącznie poświęconych interessom Irlandyi, a wszelako nie polepszył się stan tego kraju, i rozruchy się nie zmnieyszyły.

Między posłami zagranicznymi, którzy pozostali w *Sewilli*, znaydują się także posłowie portugalski i Zjednoczonych Stanów północney Ameryki.

Kaper uzbrojony w *Korunnie* zabrał dwa okręty kupieckie francuzkie, których towary szacują do 90,000 dolarów.

Z powodu podaney powtórnie izbie wyższey petycyi, o zniesieniu cła od wprowadzaney wełny, oświadczył Hrabia *Liverpool*, iż nie będzie temu przeciwny, jeśli pierwiey obmyśli się przyzwoity sposób pobierania rocznie 400,000 funtów szterlingów, które z tego cła do skarbu wpływają.

Niedawno darowano królewskiemu angielskiemu zgromadzeniu lekarzy serce ludzkie, zawarte w starożytnym sarkofagu, a znalezione pod gruzami dawney świątyni egiptskiey. Postać i miękkość serca nic się wcale nie odmieniły. Na wyspie Malcie otworzono ten sarkofag, w obecności wielu osób, za użyciem naywiększey siły. Serce leżało w płynney materyi, podobney do starego wina, zwanego *Port*, którą cały sarkofag był napełniony. Materyą tę, podług rozbioru Pana *Dawy*, składającą się z roślinnego płynu, wylano w osobne naczynie, a serce zachowano w spirytusie winnym, jak wszelkie inne anatomiczne preparata.

Nadzwyczayne dzieło, co do piękności i wielkości sztuki malarskiey, zadziwia w tym roku publiczność londyńską. Jest to panorama, przedstawiające koronacyą teraźnieyszego Monarchy ze wszelkiemi uroczystościami i szczegułami. Aby mieć wyobrażenie ogromu tego dzieła, dosyć jest powiedzieć, iż do niego trzeba było 10,000 stop kwadratowych płótna, na którem znayduje się przeszło 10,000 osób, i że 500 osób, nayblizszych w widoku optycznym, jest wielkości naturalney. Panorama to obraca się tak, iż patrzącym zdaje się, jakby cały orszak przeciągał. Muzykę zastępują organki i trąby. Widze siedzą wśrodku koła, które to malowidło tworzy, właściwie w okrągłym, podobnym do wieży amfiteatrze, którego dolne piętro ma loże, w którym widze, tak, jak na teatrze, w lożach parterowych siedzą. Nad lożami jest galerya. Za lożę płaci się 2 szylingi (4 zł. pol.), a za galeryą połowę. Całe widowisko trwa za każdym razem godzinę.

Numer 6ty Dziennika Wileńskiego zawiera następujące materye:

Bibliografija. Joachima Lelewela, bibliograficznych ksiąg dwoje i t. d. *Starożytności krajowe.* Groby olbrzymie na Zmudzi i inne zabytki starożytności tego kraju przez Jana Łoboykę. Spis niektórych starożytnych zabytkow, znaydujących się w zbiorze P. Dyonizego Paszkiewicza, p. Kajetana Niezabitowskiego. *Prawo.* Opisanie bibliograficzne dotąd znanych exemplarzy Statutu Litewskiego. *Podróże.* Podróż w Nubii J. Ludwika Burckhardta. *Poezya* Do T. Januszewskiego p. Ant. Ed. Odyńca. Walka zalotników p. Elizę K. Bayki J. Gw. Styczyńskiego: Koziołek i Wilk Kogut i Lis Jastrząb i Gołąb Pielgrzym i rzeczka wezbrana. Kapłony Bayki A. S. Wróbel i Zięba. Pająk i mucha. *Fizyka.* Hipoteza Newtona o świetle i ciężkości. *Chemija* Metalle nowo poznane: Lityn i Tor p. Laskowicza. *Technologija.* Uwagi nad opisaniem sposobu wyrabiania kwasu siarczanego. *Towarzystwa Uczone.* Ces. wol., towarz. ekon w Petersb. Przyj. liter. ros w Petersb. Ces. ak. nauk. w Petersb. Uniw. Jagiellon. *Nekrolog.* X. Pomorzkant, Wielątko, Kamieńska. *Bibliografija.* Nowe dzieła polskie. rossyyskie.

Pozwolono drukować. Z polecenia JW. Wojennego Litewskiego Gubernatora.
Andrzey Bucharski Rzeczywisty Radca Stanu i Kawaler.

w Drukarni Redakcyi.

DODATEK DO GAZETY KURYERA LITEWSKIEGO N. 84.

Wilno dnia 13 Lipca Roku 1823 v. s.

Przedaż Publiczna.

1 Od Wileńskiey składowey Tamożni ogłasza się, że przy niey we trzech terminach, a mianowicie: w 1szym d. 13, drugim dnia 16, a 3cim i ostatecznym 18 lipca t. r., będą się przedawać z publicznego targu z rana o godzinie 9, niżey wyrażone skonfiskowane towary: chustek bawełnicznych nabijanych do nosa 123 sztuk, chustek czarnych jedwabnych 8 sztuk, chustek bawełnicznych tkanych w paski kolorowe do nosa 98 sztuk, płótna szejerleinwand 30 arszyn, nankinu kolorowego czarnego 1 kawałek 34 arsz., perkalu 19 kawałkow 456 arsz., kartunu z kolorowemi czerwonemi wzorami 7½ arsz., maszestru w jednym kolorze 1 kawałek 20 arsz., kolenkoru takiegoż 9 kawałkow 270 arsz., bawełniczney materyi na kamizelki tkaney w paski kolorowe 6 resztek 25½ arsz.. chustek kartunowych białych tkanych w kolorowe wzory 6 sztuk, gingaszu 2 reszty 24 arszyn, piki nabijaney 1 reszta 4¾ arszyny, materyi bawelniczney nabijaney w kwiaty 1 reszta 5 arszynow. Materyi półjedwabney tkaney w kwieciste pasy 20½, tales żydowski nowy 1 sztuka, kamlotu gładkiego jednokolorowego 9 sztuk 306 arszyn, pończoch bawełnicznych białych jeden tuzin, chustek bawełnicznych tkanych w kwiaty wzorzyste 9 sztuk, chustek kazimirkowych czerwonych gładkich 8 sztuk, perkalu białego dwie sztuki i dwie reszty arszyn 50, wstążek jedwabnych 24 sztuki 408 arszyn, xiąg drukowanych żydowskich 3 sztuki, xiążka zapisna saftanowa stara jedna, kaftanow starych żydowskich dymikotonowych dwa. Także powozka okuta, na czterech kołach kutych, chłopska stara jedna, chomątów rzemiennych starych dwa. Roku 1823 lipca 11 dnia. Na mieyscu zarządzającego członek Piotrowski.

W obowiązku sekretarza Aniskiewicz.

---

1 Konsystorz Rzymsko Katolicki Wileński ogłasza półroczny termin Ur. Franciszce Ludwice z Leśniewskich Kozłowskiey do stanności jey w Sądzie tuteyszego Konsystorza przez siebie, lub prawnie umocowanego plenipotenta dla rozprawy w dziele o nieważność małżeńskiego ślubu z mężem jey Ur. Jerzym Kozłowskim, po upłynieniu jakowego terminu toż sprawa, chociażby pod niestanność pozwaney, przy zastępstwie podług praw przysięgłego obrońcy postąpi do dalszego rospoznania.

Assesor Kanonik Wileń. X Piotr Cybowicz.
Sekretarz Wincenty Stefanowski.

Oświadczenie.

1. Excerpt z Protokułu potocznego Sądu Ziem. Ptu Mińskiego w dacie poniżey wyrażaiącey się zapisanego, wespół z remanifestem oświadczenia, pod pieczęcią Urzędową Ziemską tegoż powiatu eorundem stronie potrzebujący jest wydan.

Roku 1823 miesiąca junii 27 dnia. Na Urzędzie JEGO IMPERATORSKIEY MOSCI Ziemskim powiatu Mińskiego, oświadczenie wespół z remanifestem, imieniem JO. Xiążęcia Ignacego z Kozielska Puzyny starosty Dziewień. Kawalera orderow Orła białego i ś. Stanisława pierwszey klassy, na WW. Kazimierza i Zuzannę Kułakowskich deputatow z powiatu Słuckiego zanosi się z następnych powodow: iż co Obżałowany w roku jeszcze 1820, przybywszy w gubernią i powiat Miński, trafili do żałującego na ówczas na kontraktach w Minsku będącego, z tentacyą wzięcia w posesyą majętności Nowego Łomszyna w Mińskim powiecie z Exdywizyi dóbr Zasławia JW. Grafa Przezdzieckiego żałmu wydzieloney; uzyskawszy tę powolność od żałuiącego, wypuszczania onym w części w posesyą zastawną, a w części arendowną za dopłacający się corocznie addytament; gdy w roku dopiero idącym dostrzegli w oney maiętności dla się wszelką dogodność, i przewyższającą znacznie intratę od wypadaiącego corocznie procentu; umyślili weyść w umowę o kupno oney na dziedzictwo. Jakoż żałcy, acz z znaczną swoją stratą, zasądzonego kapitału dekretem Exdywizyi Zasławskiey, na ustawiczne obżałowanych prośby i nalegania, zbywając takową maiętność z poddaństwem, znaczną obszernością, z przykuplami w gruntach, lasach i sianożęciach; oprócz zaliczoney summy przez obżałowanych przy wydaniu prawa na resztujące wedle umowy rubli srebnych 2,702 w roku 1823 Mca Marca 16 dnia wydali od siebie formalny Oblig, z zapewnieniem w onym: iż rubli srebnych 702 w roku tymże w dniu 24 junii opłacą; a resztujące 2,000 rubli takichże, z wypadaiącym procentem w roku 1824 marca 10 zaliczyć obowiązani. Na tem jeszcze większą pewność, równo z datą wziętego wieczystego prawa i danego obligu, wydaną przez się, i w tymże czasie przyznaną w Sądzie Główny m Mińskim 2 Departamentu assekuracyą, jak naymocniey zapewnili wypłatę takowych summ w terminach powyższych; a w razie w którym bądź zapisanych terminow zawodu i nieusatysfakcyonowania za tymże dokumentem assekuracyynym zajęcia żałmu majętności Łomszyna, aż do wybrania summy w intracie na rok ukazaney rubli srebnych siedemset piędziesiąt dozwalali, i nadto, że wszystkie expensa z zawodu wynikające obżałowani powrócą żałuiącego zabespieczyli. Po takich formalnościach pewnym był żałujący, że żadnego zawodu w wypłacie należności z wybycia majątku wynikłey nie ucierpi; wszakże obżałowani niechcący w pierwszey racie w opłacie uiścić się; wymyślili sposob przewłoki i mitrężenia i tym celem w dniu 25 praesen. zapisując oświadczenie w aktach Ziem. Mińskich, wrazić przez one usiłują, iż oni jakoby winni tylko do zapłacenia rubli sr. 416 kop. 15 i te u Sądu sprezentowali, do zaliczenia zaś reszty do rub. sr. 702 znać się nie chcą, dla tego: iż jakoby oni za żał. wypłacili do skarbu Monarszego czer. zł. 20 i rub. sr. 226 kopiejek 80. Nie raczyli nad własnym błędem zastanowić się i pomyślić, za kogo mianowicie i z jakiego majątku wypłacali? Oto: za Grafa Przezdzieckiego z dóbr Zasławia, jak przeświadcza wzięty przez obżałowanego Kułakowskiego kwit, w komunikacyą za rewersem dany żałującemu. Takową wypłatę cudzego zawinienia z żadnego względu do majętności Łomszyna przez żałującego wyprzedaney nie ściągającą się bez komunikowania się w przódy z żałującym lub jego plenipotentem ciągle w mieście Mińsku przebywającym, bez żadney nadaney sobie władzy szafunku cudzą własnością, dopełniwszy i poznawszy obżałowani swoy błąd po niewczasie, znając oraz zachodzące trudności w wydobyciu i expens, sami przez się, czyli z czyjego doradzenia mylnie zdobiąc o-

myłkowy swóy interes, przez zapisane oświadczenie, z uymą tytułu i honorow żałującemu właściwych, danego przez się w kommunikacyą kwitu przyjąć i rewersu zwrócić nie chcą. I nadto mylnie wypisują w tymże oświadczeniu: iż jakoby żałujący zgadzał się i prosił opłacenia takowego skarbowego długu, wówczas, kiedy żałujący, jeśliby był winien, wypłaciłby zapewno i sam z dalszych funduszów, chyba szczególnie obżałowani dla tego bez skomunikowania się wypłacili za Grafa Przezdzieckiego, za oparty załog na wsi Szczerbinach tegoż Przezdzieckiego, w possesyi dopioro WW. Kubrakowskich zostającey, że upatrywali w tém dla się korzyść, a żałujący z głosu prawa Ar. 18 z Rozdz. 7 odpowiadać z własności za nikogo nie jest obowiązany. Nim przeto żałujący rozwinie formalny proces z obżałmi o summy za obligiem i wszelkie expensa z racyi zawodu poniesione, a assekuracyą naymocniey zapewnione, oświadczając w każdym czasie za zwrótem rewersu wydanie obżałowanym kwitu na opłatę omyłkową, iżby obżałowani nim proces ukończonym i summa za obligiem przysądzoną nie zostanie, majątku Łomszyna przez żałującego wybytego, jako jedynego ich funduszu pod ewikcyą z wyprzedaży zostającego, nikomu nie wyprzedali, żadnemi hipotekami nie obciążali, ani też w possesyą arendowną komukolwiek, aż do zupełnego uspokojenia żałującego, zawodzili, przez niniejsze oświadczenie żałujący powszechność ostrzega, i tym celem niniejsze oświadczenie, przesłać do Gazet Kuryera Litewskiego postanawia. U tego oświadczenia podpis następny: takowe oświadczenie, jako plenipotent podpisuję. Augustyn Rymaszewski.

Wolno drukować i, w Gazetach umieścić. Tomasz Żołądź Pisarz Ziem. Ptu Mińs.

Zgodno z potocznym protokułem, Leonard Bartoszewicz Regent.

Uwiadomienie.

1. Marya z Sopoćków imo voto Uranowiczowa b. Pisarzowa Konsystorska, a w powtórnym małżeństwie Lipnicka po śmierci drugiego męża Jerzego Lipnickiego Podstol. Inflants. i mecenassa Adwokata b. Trybunałów Litewskich bezpotomnie zeszłego, pomiędzy papierami onego, gdy znayduje papiery familiyne domu Lipnickich, Herb pierwiey Toporzec a poźniey Herbu nazwanego Hołobok przez zeszłego ś. p. Leopolda Lipnickiego byłego także Adwokatem i Regent. Trybunał. Litew. a poźniey Depart. Sądu Gł. Grodzień urodzonego brata pomienionego Podstolego Lipnickiego, powierzone do wspólnego dochodzenia na PP. Sopoćkach majątku Dowszagoły w Powiecie Upit. Guber. Wileń. położonego, przez PP. Porowskich PP. Gabryelowi z Lipnik i Maryannie z Bujanowskich Lipnickim Półkownikom b. woysk Pol wieczyście przedanego. Takowe papiery donoszące Jerzyney Lipnickiey po jey mężu bezpotomnie zeszłym, bynaymniey są niepotrzebne, ale stanowić mogą los pozostałey familii w prostey linii domu Lipnickich z głowy Gabryela Lipnickiego; pochyłona wiekiem, przytulona od Wileń. Towarzystwa Dobroczynności w Domu Dobroczynności, czekam przybycia naybliższego z sukcessorów po zeszłych w Bogu Jerzym i Leopoldzie Lipnickich dla odebrania owych papierów jakie są, w przeciągu naydaley 6ciu miesięcy, a na przypadek mojego zeyścia znaydą owe papiery zlokowane w Kancellaryi Ziemskiey Ptu Wileńskiego. Wilno julii 1823 roku.

Sądy Exdywizorskie.

1. Sąd Exdywizorski za remissą Sądu Ziemskiego Wiłkomier. na rozbior stosunków funduszu zeszłych Fryderyka i Karoliny z Roppow Hertyków Chorążych dotykających przeznaczony, w mieście powiatowym Wiłkomierzu exystujący poraz ostatni zawiadamia wszystkie w tém dziele interessowane strony, iż nieomylnie na dniu 21 tego miesiąca całą sprawę wezmie w oczewistą namowę, a przeto jak stawającym z dowodami domierzy prawną satysfakcyą, tak też przeciwnie na niejawiących się do tego terminu wieczną amissyą w rzeczy zapisze. Dat w Wiłkomierzu 1823 mca julii 10 dnia.

Konstanty z Wolda Mejer Z. W. Sędzia Exdywizor.

Eorundem takową awizacyą wolno przyjąć do Kuryera Lit. Ziem Wił. Sędzia Exdyw.

Exdywizya.

3 Roku 1823 lipca 6 d. Sąd Inekwitacyiny Taxatorsko Exdywizorski massy funduszu zeszłych Józefa i Karoliny z Brzostowskich Włodkowiczow b. Marszałkow Guberńskich Mińskich, od dnia 22 przeszłego mca czerwca do majętności Ilii w Gubernii Mińskiey w pcie Wileyskim położoney, przybywszy, o zarewersowaniu swojey juryzdykcyi przez Gazetę Kuryera Litewskiego zawiadamiając, ażeby z pretensyami strony interessowane przychodziły zaawizował; lecz gdy przez czas niemały kredytorowie swoich pretensyow nie objawiają, przeto Sąd niniejszy do powszechney podaje wiadomości, iż całą sprawę, to jest: tak, z rzeczy funduszu massy zeszłego Wołodkowiczą, którym zapewniona satysfakcya na summę oraz pozostałych ziemiach od folwarku Woysznarowa, Rabuszki, Horbaty most, zwanych i dalszych, jako też samey zeszłey Wołodkowiczowey, w Gubernii Mińskiey położonych, w przeznaczonem remissą mieyscu, w majętności Illii, dnia 20 idącego miesiąca wezmie do namowy, w jakowym czasie aby wszyscy pretensorowie sub amissione jawili się, ostrzega. Jan Weryha Sędzia Grodzki Ptu Zawil. i Exd. Prezydent. Franciszek Billewicz Pisarz Grodz. Ptu Ross. i Exdywizor. Stanisław Swiętorzecki Sędzia Ziemski Ptu Wiley.

2. Dekretem Sądu Gł. Wil-ń. Czasowego Departam. w sprawie kredytorów z sukcessorami Star. Józefa Eliaszowicza na dniu 25 maja 1823 r. zapadłym, w kategoryi Wincentey Kukielowey i potomstwa zeszłego Franciszka Kukiela Regenta Gran. Oszm. poszukujących należności za przelewem Maryanny Skubackiey w powyższym konkursie, przeznaczono teyże W. Skubackiey wykonać przysięgę na realności przekazaney summy, za niejawieniem się którey w terminie do oprzysężenia, na prośbę Kukielow Sąd Gł. Wileński przeznaczył rejektę do wykonania przysięgi do dnia 1 8bra idącego roku, nie wiedząc przeto Kukielowie o mieyscu przebywania W. Skubackiego, czynią niniejsze uwiadomienie, aby ta na termin wymieniony do Sądu jawiła się, i przysięgę sobie wskazaną wykonała. Takową awizacyą w imieniu własnym i potomstwa podpisuję. Wincenta Kukielowa Reg. Gr. Oszm.

Wolno drukować Jan Rossochacki Prezyd. Sądu Gł. Wileń. Depart. Wrem.